

Motion till riksdagen

1990/91:Ub41

av Sten Svensson och Ivar Virgin (m)

med anledning av prop. 1990/91:87 Näringspolitik för tillväxt

---

Bakgrund

I regeringens proposition 1990/91:87 om näringspolitik för tillväxt föreslås bland annat en ökning av antalet nybörjarplatser inom högskolan. Utbyggnaden föreslås omfatta 180 nybörjarplatser inom ingenjörsutbildningen, 80 nybörjarplatser inom civilingenjörsutbildningen, 90 nybörjarplatser inom naturvetarlinjen samt en förstärkning av anslaget för lokala och individuella linjer samt fristående kurser motsvarande ytterligare 350 nybörjarplatser. Det totala resurstillskottet inom dessa områden beräknas till drygt 34 miljoner kronor för budgetåret 1991/92 och vid full utbyggnad 105 miljoner kronor.

Av propositionen framgår, att de konkreta förslagen till inte ringa del innebär en fortsatt utbyggnad av gruppen mindre och medelstora högskolor. Emellertid är det påfallande, att vissa av de mindre högskolorna inte får några tillskott alls. Dit hör bland andra högskolan i Skövde.

Till yttermera visso framgår av dels regeringens proposition 1990/91:87 om näringspolitik för tillväxt (s 51), dels regeringens proposition 1989/90:90 om miljöpolitiken (s 476 f), att finansieringen av förslagen i proposition 1990/91:87 om näringspolitik för tillväxt sker genom omfördelning av de medel som i proposition 1990/91:100 bil 10 föreslagits beträffande anslagen till grundläggande högskoleutbildning. Konkret innebär detta, att medel förs från bland annat anslaget för teknisk utbildning vid högskolan i Skövde för att finansiera en utbyggnad av utbildningen vid andra högskolor av samma slag. Detta får till konsekvens *dels* att Skaraborg som region inte tillförs några ytterligare resurser för tillväxt genom etablering av ytterligare högskoleutbildning, *dels* att högskolan i Skövde, under många år en av rikets i särklass mindre högskolor, får mindre resurser för utbildning och därför, relativt sett, blir än mindre i förhållande till motsvarande högskolor. Därigenom får Skaraborg sämre tillväxtbetingelser än andra motsvarande regioner i landet. Ett sådant förhållande kan inte accepteras.

Skaraborg som region

En regional analys måste ha sin utgångspunkt i strukturella förhållanden i olika regioner. Vi vill i detta sammanhang understryka, att de latenta pro-

blem som finns i Västsverige, bland annat ett mycket starkt beroende av mogna industrisektorer, inte har uppmärksamats tillräckligt. Det finns flera regionala översikter, bland annat storstadsutredningens analys av Göteborg och Västsverige samt ERU:s analys av den regionala utvecklingen under 1900-talet, som ger starka skäl till farhågor för den fortsatta utvecklingen i västra Sverige i allmänhet och i Skaraborgs län i synnerhet.

Skaraborg som region karakteriseras i centralt utformade dokument allt oftare som ett "periferilän" eller som "tillbakagående zon". Redan i 1982 års regionalpolitiska kommittés betänkande "Regional utveckling och mellanregional utjämning" (SOU 1984:74) görs en negativ bedömning av utvecklingsförutsättningarna för Skaraborgs län. I betänkandet konstateras att länet hör till de län som befinner sig "i en mindre gynnsam situation" med "en snabbt föråldrad industri med allvarliga konkurrensproblem". Bilden är än mer negativ i långtidsutredningens (LU 87) analys från år 1987. Sammanfattningsvis konstaterar LU 87, att den industriella kompetens som har byggts upp i ett län som Skaraborg "återfinns inom områden som i långtidsutredningens scenario förväntas ha liten växtkraft"; anpassningen till "det framtida näringslivets lokaliseringskrav" har inte heller nått tillräckligt långt i länet.

Av intresse är också relationerna mellan olika industrisektorer i Skaraborg och i riket som helhet. En sådan jämförelse ger klara indikationer på att Skaraborgs andel av den framtidsinriktade industrin (definierad som i LU90) är mycket liten; andelen forskningsintensiv industri är i Skaraborg endast 0,8 procent mot 12,1 procent i riket i snitt. De dominerande sektorerna är den arbetsintensiva sektorn (med möbelvaru-, pappersvaru-, plastvaru- och glasvaruindustri) samt den kunskapsintensiva sektorn (med hushållsvaru- och fordonsindustri). Till saken skall dessutom läggas det faktum att FoU-verksamhet och produktutvecklingsfunktioner inom dessa sektorer till alldeles övervägande del är belägna utanför länets gränser.

Flera av de mindre företagen bedöms ha en relativt låg teknisk nivå; bedömare i länet har således ansett det vara en av de viktigaste åtgärderna att stärka dessa företag för att de skall kunna genomföra egenbaserad produktutveckling och öka sin marknadsföring. Företagen kräver insatser såväl på teknik- och ekonomistyrningsområdena som inom områden som produktutveckling, design och marknadsföring. Dessutom krävs att åtgärder av olika slag genomförs för att öka företagets intresse för internationella marknader.

Andelen av arbetskraften med minst tre års högskoleutbildning ökade enligt LU90 i riket med 4,3 procentenheter mellan 1970 och 1985. Denna ökning är emellertid ingalunda jämnt fördelad mellan delar av arbetslivet och mellan regioner. Således har ERU, i sitt underlagsmaterial till LU90, visat att andelen högskoleutbildade i Skaraborgs näringsliv tvärtom har blivit mindre i förhållande till riksgenomsnittet. De strukturella förändringarna inom ekonomin under denna period har med andra ord inte lett till att utbildningsintensiteten i Skaraborg har höjts. Egentligen talar siffrorna för motsatsen.

ERU har vidare påvisat, att i ett antal svenska län, bland dem Skaraborg, är andelen sysselsatta inom varuproduktion 20–40 procent högre än i riket. Andelen varuproduktion i Skaraborg i förhållande till riksgenomsnittet är 129 procent (endast två svenska län har större andel), men andelen högsko-

leutbildade hos denna arbetskraft är i förhållande till riksgenomsnittet endast 52 procent.

Den privata tjänstesektorn i länet tillhör de minsta i riket. Ett konkret inriktat arbete har, delvis i anslutning till industriverkets intentioner, initierats av bland annat länsstyrelse och landsting med syfte att såväl stärka tjänstesektorn i länet som öka andelen tjänsteköp inom länet. Högskolan bedöms därvid ha en central roll genom sina avancerade program inom i första hand datavetenskap och ekonomi.

Den offentliga sektorn i länet har stora likheter med industrin, dvs. flertalet verksamheter är av förvaltande eller operativ art och med "utvecklande" funktioner utanför länet.

Vidare gäller att den regionala fördelningen av personalresurserna för forskning uppvisar, vid en analys av Skaraborg, en synnerligen dystert bild. Skaraborgs andel av de totala FoU-årsverkerna 1987/88 (enligt SCB:s statistiska meddelanden U 16 SM8901) är endast 0,3 procent, motsvarande totalt 128 FoU-årsverken. I flertalet svenska län har företagssektorn en större FoU-andel än den offentliga sektorn; så är inte fallet i Skaraborg där i stället den offentliga FoU-verksamheten (i sin mycket blygsamma omfattning) har större omfattning än den privata. Antalet FoU-sysselsatta per 1 000 sysselsatta är i Skaraborg 0,9 (mot riksgenomsnittets 11,7); *inget annat svenskt län har ett lägre antal*. Motsvarande siffror för Stockholm och Göteborg är 17,7 och 20,3 FoU-årsverken per 1 000 sysselsatta. Kringliggande län uppvisar siffror som Jönköping 4,7, Älvsborg 3,5, Värmland 3,5 och Örebro 4,9 FoU-årsverken per 1 000 sysselsatta. En sådan negativ och outvecklad länsregional FoU-struktur är, enligt vår mening, om något ett starkt regionalpolitiskt argument för satsning på forskning vid högskolan i Skövde.

Den här tecknade bilden förstärks av ett flertal analyser i länet, baserade på statistiskt material. En långt mindre andel av den skaraborgska ungdomspopulationen än av riksgenomsnittet går till högskoleutbildning. Det visar sig dessutom, att det sker en betydande utflyttning av ungdomar, inte minst kvinnor, från länet. Utflyttningen består dessutom till stor del av ungdomar, som har hög utbildning eller som vill skaffa sig en sådan. Den stora inflyttargruppen är manliga industriarbetare.

Det nuvarande läget på arbetsmarknaden ger också anledning till stor oro. Flertalet stora företag har minskat antalet arbetstillfällen och tjänstemän erbjuds tidig pensionsavgång, flera underleverantörer till fordonsindustrin friställer arbetskraft, ett stort företag planerar att lägga ner en stor produktionsenhet i länet, något som kommer att beröra flera hundra sysselsättningstillfällen.

Sammantaget gäller att Skaraborg varken från långsiktig strukturell synpunkt eller från ett mera kortsiktigt arbetsmarknadsperspektiv uppvisar en positiv utvecklingstrend. Regionen är i stort behov av stöd för tillväxt.

Strukturen vid högskolan i Skövde

Högskolan i Skövde är en av rikets minsta högskolor med – nästan 15 år efter etableringen – endast knappt 0,5 procent av rikets samlade resurser för grundläggande högskoleutbildning. Detta förhållande är inte acceptabelt,

vare sig av strukturella skäl (suboptimerad storlek med få eller inga möjligheter till stordrift) eller av regionala skäl (regionen behöver med sin ytterst svaga högskoletradition mer än många andra län den stimulans som en högskola innebär).

Mot. 1990/91

Ub41

Högskolan i Skövde har vidare en mycket "smal" och från vissa synpunkter relativt "obalanserad" struktur med otillräcklig bredd och otillräckligt djup. De nuvarande kompetensområdena, teknik, data- och systemvetenskap samt ekonomi, samtliga relaterade till näringslivet, behöver således breddas och fördjupas med ytterligare utbildning. Dessa önskemål tillgodoser enligt vår uppfattning såväl kraven på en fortsatt utbyggnad av en av rikets minsta högskoleenheter som kraven på att andelen näringslivsinriktad utbildning i riket ökar för fortsatt tillväxt.

Enligt vår uppfattning bör därför högskolan i Skövde förstärkas genom att senast under 1992 tillföras ytterligare 30 nybörjarplatser inom *ingenjörsutbildningen*, ytterligare 30 platser på *systemvetenskapliga linjen* samt erhålla en förstärkning av anslaget *Lokala och individuella linjer samt fristående kurser*.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av verksamheten vid högskolan i Skövde.

Stockholm den 5 mars 1991

Sten Svensson (m)

Ivar Virgin (m)